

Šolstvo in prosveta v dravski banovini

(Nadaljevanje.)

Podpore.

Iz banovinskega proračuna 1932./33. so se podelile v mesecih od januarja do aprila podpore za šolske in narodne knjižnice 5000 Din, za odkup mladinskih knjig 3000 Din, za narodno prosveto ter za odkup knjig za obmejne kraje in izseljenke 73.750 Din. Muzejskim, zgodovinskim ter znanstvenim društvom 66 tisoč dinarjev, glasbenim šolam 3000 Din.

Iz tekočega banovinskega proračuna so se podelile podpore: za pedagoške in mladinske knjige 880 Din, za narodno prosveto 29.050 Din, za pospeševanje prosvete v obmejnih področjih 5.200 Din, za knjiž. edicije in časopise 13.000 Din, za nakup umetnin 10.000 Din, za raziskovanje podzemnih jam 1000 Din, za pospeševanje glasbene kulture 10.000 Din, muzejskim in zgodovinskim društvom 20.000 Din.

Visokošolske štipendije.

Iz tekočega proračuna se je za kritje štipendij, podeljenih v začetku šol. leta 1932./33. izdalo 36.350 Din. V tekočem šolskem letu so se podelile štipendije za visokošolce, ki študirajo izven Ljubljane in v tujini za znesek okroglo 40.000 Din, iz ostalega kredita se podeljujejo podpore in štipendije visokošolcem, ki študirajo v Ljubljani. Pri tem se bo pazilo na to, da se načeloma ne bodo podeljevale štipendije neposredno, temveč se jim bo v okviru štipendij preskrbela hrana ali stanovanje.

Sokolstvo in telesna vzgoja.

Na podstavi § 1. 29. in 39 zak. o banski upravi je bil ustanovljen po odredbi gospoda bana s 1. marcem 1933. pri prosvetnem oddelku kralj. banske uprave dravske banovine poseben referat za telesno vzgojo in Sokolstvo. S tem referatom, ki ima točno določen delokrog, je bil poverjen nastavniki državne učiteljske šole v Ljubljani Jeras Josip, ki je bil v to svrhu od ministrstva prosvete dodeljen kraljevski banski upravi na delo.

Referat je pristopil k organizaciji, ki se je v tekočem letu najlepše razvijala in to v telesno vzgojnem pogledu v našem šolstvu vseh vrst kategorij in v smeri sokolstva. Stremenje gre za pospeševanje ureditve telovadnega pouka v šolstvu dravske banovine in za čim tesnejše sodelovanje s sokolstvom za razmah sokolske ideje med šolsko mladino in narodom. Prva skrb se v tem pogledu posveča našemu osnovnemu šolstvu. V delu je okvirni učni načrt za narodno in višjo narodno šolo, ki bo obvezen za vse učitelje, ter mu bo v veliko oporo in pomoč za sistematičen in urejen pouk telovadbe. Ta načrt je sestavljen na principih sokolske ideje in telovadne vzgoje s posebnim ozirom na šolo.

Za dijaške telovadne nastope srednjih in učiteljskih šol, ki so se vršili ob koncu šolskega leta v poudarjenih mestih in na veličastno uspeli I. pokrajinski zlet SKJ v Ljubljani je banska uprava storila v polni meri svojo dolžnost v materialnem in moralnem pogledu.

O stanju, gibanju in razmahu sokolske ideje med učitelstvom narodnih šol prejema banska uprava od sreskih načelstev redno polletna poročila. Iz teh poročil se bo točno ugotovilo delo učitelstva pri Sokolstvu. S posebnimi okrožnicami se je opozorilo tudi meščanske šole, da naj se posveča telovadnemu pouku prav ista pažnja in skrb, kakor vsem ostalim obveznim predmetom, ter da naj se ta pouk vrši v strogo sokolskem duhu po Tyrševem sestavu. Predlagala se je ministrstvu prosvete namestitvev honorarnih učiteljev na šolah, ki nimajo zato sposobnih učnih oseb.

Zaradi pomanjkanja učitelstva na narodnih šolah so se naprosile sokolske župe, da naj prireajo po možnosti prednajačke tečaje v času božičnih, velikonočnih in velikih počitnic, da bi se moglo na ta način udeležiti tečajev čim večje število učitelstva. Banovina je podprla poseben sokolski tečaj, prirejen za diplomirane brezposelne učitelje in učiteljice, ki čakajo na namestitvev.

Banska uprava se je tudi spomnila 60 letnega jubileja sokolskega vodje Engelberta Gangla s tem, da je naročila vsem šolam, naj se govori o tem zaslužnem jubilarju kot Sokolu.

Učinkovito je delovala odredba gosp. bana na vse sreze, učiteljske in meščanske šole o sokolskem gibanju in stanju. Zahtevala so se točna in objektivna poročila o tem, kaj se je storilo za sokolsko propagando ob začetku leta in o številčnem stanju sokolskih pripadnikov med dijaštvom. Od približno 10.600 dijakov in dijakinj srednjih in učiteljskih šol v dravski banovini je nad 4000 sokolskega naraščaja. Od približno 7600 dijakov in dijakinj meščanskih šol je nad 3000 naraščaja.

Referent je v stalnih stikih s Savezom SKJ in z župami v dravski banovini. Banska uprava je tudi v l. 1933. izdatno podpirala sokolske župe in čete iz banovinskih sredstev. V letu 1933. so se razdelile podpore nastopno: župa Ljubljana 39.500 Din, župa Kranj 29.000 Din, župa Novo mesto 24.000 Din, župa Celje 45.500 Din, župa Maribor

52.000 Din, Sok. društvo Metlika 1.000 Din, Sokolsko društvo Črnomelj 3.500 Din. Skupaj 194.500 Din.

59 sokolskim četam se je v letu 1933. nakazala podpora od 800—1200 Din v skupnem znesku 72.900 Din. Skupaj se je izplačalo v letu 1933. banovinske podpore 352.400 Din.

Sokolske župe in čete pošiljajo obračune za prejete podpore in tople zahvale. Iz obračuna in zahval je razvidno, da se upravljajo podpore koristno in plodonosno za sokolsko stvar.

V velikih stiskah so nekatera društva zaradi dolgov na domovih, ki izvirajo večinoma iz prejšnjih let in se jim bo morala posvetiti največja pozornost.

Podmladek Jadranske straže.

Podmladek Jadranske straže se je v teku zadnjega leta osobito razvil v dravski banovini, ki tozadevno prednjači vsem ostalim oblastnim odborom JS. Okoli 50.000 mladih čuvarjev in čuvaric našega morja štejemo že med slovensko šolsko mladino. Razmah se lahko računa na 75.000 organiziranih članov in članic, to sta dobri dve tretjini vse slovenske šolske mladine. Malo je še osnovnih šol v banovini brez organizacije PJS. Srednje, strokovne in meščanske šole so vse organizirane.

Pri prosvetnem oddelku kraljevske banske uprave se je ustanovila posebna sekcija PJS, ki vzdržuje živahen stik s svojimi Podmladki potom dopisovanja ter potom skiopističnih predavanj o našem morju in pomorstvu.

Borba za razredno čtivo

(Doprinos k debati o šolskem listu.)

Mislim, da je danes borba med čitanko v obliki knjige ter med periodičnim šolskim listom definitivno končana v korist šolskega lista. Čitanka je že zastarela »iznajdba« na pedagoškem polju, periodični šolski list pa je nekaj modernega, pripravljenega in otrokom kot učitelstvu priljubljenejšega. Analogno bi lahko sklepali sedaj na konec borbe med mesečno šolsko revijo in med pogostejše izhajajočim šolskim časnikom. Slednji bi prinašal več aktualne snovi in bi šolsko delo vsled tega bolj približal življenju izven šole. To pa je ravno težnja moderne šole in za naprednega pedagoga fundamentalne važnosti.

Iz članka tov. Vrance v 30. šte. »Učit. tov.« vidimo, kako se da tak blizu vsakdanjega življenja stoječ časnik s pridom porabi v moderni šoli, kako naravnost izpolnjuje okvir moderne šole. Tudi v članku tov. Dolgana v 16. šte. »Učit. tov.« je marsikateri resnica, kljub zgražanju tov. Milkoviča v 30. šte. »Učit. tov.« Vendar pa se mi zdi, da se tukaj »za« in »proti« gibljeta preveč v ekstremih. »Mlada Jugoslavija«, ki smo jo dobili, nikakor ni vsebinsko tako zelo različna od »Našega roda«, da se slednji ne bi dal uporabiti tudi tako, kot je uporabil tov. Vrance novi časnik.

Čeprav je tov. Jože Zupančič kot sourednik »Mlade Jugoslavije« s svojim člankom časnik nekako zavaroval pred kritiko, moram vseeno iztakniti dveje. Prvič se mi zdi rubrika »Zadnje novice za mlade glavičce« mnogo premajhna. Takih novic bi moralo biti v časniku, ki hoče stati izvenšolskemu življenju blizu, najmanj 3 do 4 strani. To so ravno tiste novice, ki prinašajo življenjsko bližino v šolo in nerazumljivo mi je, da jih je tako malo v »Mladi Jugoslaviji«. Ostala snov, ki je v tem listu, pa bi izšla lahko v vsaki reviji in tudi v »Našem rodu«. V tem oziru je »Naš rod« že davno ustrežal življenjski bližini in vsako leto bolj ustreza. Zaradi snovi, ki je zbrana na 2. do 8. strani »Mlade Jugoslavije«, nikakor ne bi bilo treba izpreminjati oblike šolskega lista.

Tudi v časovnem razdobju izhajanja ni tako velika razlika, da bi bila omembe vredna. Ako bi časnik izhajal tedensko, bi se to bolj poznalo.

Druga pomankljivost pa se mora gotovo prištevati bolj nepazljivosti ali morda naglici urejanja (ali ni bilo morda dovolj časa za pregled snovi?). Kaj naj reče prirodoslovcu, učitelju in otroku temu-le stavku: »Cel oblak belih metuljev se včasih pripodi, vrtinči se mimo kakor snežni metež, ali pa sede kam, da uniči zelenje.« Kakor znano se hranijo metulji z nektarjem iz cvetov ali pa sploh ne jedo nič; nikdar pa ne morejo objedati zelenjave. Takim gorostasnostim je krivo edino nepoznanje osnovnih pojmov življenja v prirodi. In tako nepoznanje se ne more pričakovati niti od mladinskih pisateljev niti od urednikov mladinskih listov.

Tudi vzgojno ni vse, kar je zbrano. Tretji izmed »Trdih orehov za mlade zobe« je precej nesrečno izbran. Leto in leta se mučimo v šoli z nekaterimi dečki, ki le preradi uničujejo ptičja gnezda in jajčeca, tukaj pa imamo kot računsko uganko v nepravem tonu opisan tak primer, ki vsekakor ne spada v mladinski list.

Pa pustimo to!

Poglejmo, kako so otroci sprejeli »Mlado Jugoslavijo«. Osebo sem bil takoj početka pristaša novega lista, ker sem si predstavljal — ne vem kaj. Morda je naša splošna napaka to, da se hitro vnamemo za novotarije, čeprav si jih niti prav ne moremo predstavljati. Vnet za novi list sem otrokom pripovedoval o njem že dolgo časa, da so bili na sprejem zadostno pripravljeni. Hotel sem narediti popolnoma objektivno poizkus, za katerega je moj razred posebno pripravljen. Učenci so na stopnji prvega in drugega razreda višje narodne šole, nekateri celo še starejši. Vsi učenci so naročniki »Našega roda«, katerega toliko uporabljamo pri pouku, da je čitanka stopila v ozadje. Pripovedoval sem

učencem o novem listu, ki ga bomo tudi tako uporabljali kot »Naš rod« in ki bo podoben časopisu, kakršne vidijo doma. Otroci in jaz — vsi smo težko pričakovali časnika. Ob prejemu smo najprej preleteli stran za stranjo, potem smo pa predelali vso snov tako, kakor smo jo bili vajeni pri »Našem rodu« — seveda nekoliko hitreje zaradi poizkusa. Čez nekaj dni sem naročil učencem, naj mi napišejo, kako jim list ugaja in kateri list jim je bolj všeč.

Spisov je bilo 48. Od teh 2 nista nič izjavila, kateri list se jima bolj dopade, 5 jih je bilo za »Mlado Jugoslavijo«, 3 se niso mogli odločiti in bi najrajši imeli oba, 38 pa jih je bilo za »Naš rod«.

Navesti hočem par citatov, pri katerih sem popravil le nekatere pravopisne in slovniške napake.

Za »Mlado Jugoslavijo«:

1. »Komaj sem dočakala, da bi prišel list »Mlada Jugoslavija«. Končno se mi je vendar izpolnila vroča želja. List »Mlada Jugoslavija« je skoraj boljši kakor »Naš rod«...»

2. »Mlada Jugoslavija« se mi zelo dopade...»

Takih in podobnih odgovorov je torej šest.

Za »Naš rod«:

1. »Naš gospod učitelj so nam že nekaj časa pravili, da bo izšel drug list »Mlada Jugoslavija«. Vsi smo se ga zelo veselili in smo komaj čakali, da bo izšel. Takoj, ko smo ga dobili v roke, smo ga začeli prelistavati in čitati. Ta novi list se meni ne dopade. »Naš rod«, ki ga vsak mesec komaj čakam, se mi bolj dopade. Nekaj spisov iz »Mlade Jugoslavije« se mi tudi dopade, kakor »Večer v Pragi«, »Moja prva pesem« in »S. Kraljico Marijo« v Alžiru. Pocenji je res »Mlada Jugoslavija«, a vseeno je lepši »Naš rod«...»

2. Po običajnem spisu tak-le konec: ... »Vseeno se mi pa še bolj dopade »Naš rod«, čeprav se mora prinesiti Din 250. Veliko lepše stvari so v »Našem rodu«...»

3. Učenka ni bila v šoli in so ji prinesli list domov. »V soboto mi ga je prinesla K. M. domov, ker me ni bilo v šolo. Takoj, ko sem ga dobila v roke, sem ga pogledala in meni se ni dopadel. Rajši imam »Naš rod«...»

4. »Meni se bolj dopade »Naš rod«. Jaz imam rajši povesti, v »Mladi Jugoslaviji« so pa razne novice in malo povesti...»

5. »Meni se bolj dopade »Naš rod«, čeprav je dražji. Pozdravljeni vsi čitatelji »Našega roda«!

6. Še ne 10 letna učenka piše: »Komaj sem čakala »Naš rod« in »Mlado Jugoslavijo«. Sedaj, ko smo pa novi list dobili, mi pa ni nič za njega; ker nič lepega branja v njem ni... Bolje bi bilo, da bi vedno izhajal »Naš rod«...»

7. Meni se »Mlada Jugoslavija« ne dopade. Zato je boljše, če izhaja »Naš rod«. Čeprav je nekoliko dražji, je pa toliko boljši in lepši...»

Ostali odgovori, katerih je kakor rečeno 38, povedo s podobnimi besedami isto.

Po pravici rečeno, pričakoval sem ugodnejše odgovore za novi časnik. Ko pa sem pozneje preiščal o vsej zadevi, se mi zdi izid poizkusa povsem naraven.

Na oko, kar se tiče oblike, papirja itd. se »Mlada Jugoslavija« nikakor ne more meriti z res okusno obliko in opremo »Našega roda«. Otroci so to spontano konstatirali sami od sebe. Oblika časopisa je že, kot dnevnik ali tednik, ki ga najdemo domačega v vsaki hiši tudi na kmetih, popolnoma diskreditirana. Slab papir, ki se rad zmečka in raztrga, navada, da se tak časopis valja po hiši v vseh kotih in se končno uporabi za podkurjenje, zavijanje itd., velike strani z mnogimi kričnimi naslovi in podnaslovi, med katerimi otrok ne ve, kaj bi najprej prečital — vse to se otrokom pri »Mladi Jugoslaviji« ni dopadlo.

Anketa o mladinskem tisku

Mesečnik »Naš rod« izhaja že peto leto in ima 21.500 naročnikov. Nekaterim učiteljem se zdi ta list preliteraren in se navdušujejo za mladinski časopis po vzorcu »Mlade Jugoslavije«, ki bi izhajal dvakrat na mesec.

Ker bo letošnja skupščina odločevala, ali naj izhaja dalje »Naš rod« ali naj se ta nadomesti z »Mlado Jugoslavijo«, smo zastavili poedincem naslednji vprašanja:

1. Kaj mislite Vi o tem?
2. Kako utemeljujete svoje stališče?
Objavili bomo le kratke odgovore, zato prosimo, naj se dopisniki ne spuščajo v podrobnosti.

Načelnik prosvetnega oddelka gosp. JOSIP BREZNIK se je izjavil tako-le:

Po mojem mnenju je bolje, da izhaja »Naš rod« v dosedanj obliki dalje, kot da se prelevi v mladinski časopis po vzorcu »Mlade Jugoslavije«. Časopis je muha enodnevnica; že format je tak, da se ne dá spravljati. Oče prečita doma list in ga zavrže, otroci ne bi delali s svojim časopisom drugače. Revijo pa otroci hranijo in še čez leta, ko pride v roke mlajšim bratom in sestram, ki doraščajo, obdrži svoj blagodejni vpliv dalje. Tudi je revija prav tako lahko zanimiva, pestra in življenjska kot časopis. Moram reči, da pri primerjavi vsebine poizkusne številke mladinskega časopisa in »Našega roda« nisem našel prave bistvene razlike. Skoro vse gradivo »Mlade Jugoslavije« bi lahko otrok dobil v »Našem rodu«. Namesto novic, ki jih prinaša poizkusna številka mladinskega časopisa na prvi strani, pa naj bi posvetil »Naš rod« eno stran pregledu vseh važnejših dogodkov po svetu, ki bi zanimali otroka.

Tudi za stalno uporabo takega časopisa namesto šolskih knjig se ne morem ogreti iz vzgojnih in gmotnih razlogov.

Banovinski šolski nadzornik g. ANDREJ RAPE izjavlja:

Ne morem trditi, da mi poizkusna številka mladinskega časopisa »Mlada Jugoslavija« ne ugaja. Prej nasprotno. Mnogo snovi se dá tudi lepo uporabiti pri pouku. Vendar bi bilo škoda žrtvovati za tak časopis »Naš rod«, ki ima zopet svoje vrline. Predvsem pomeni revijalna oblika nekaj stalnega v nasprotju s časopisno, ki predstavlja le enodnevni učinek. Mislim, da bi bilo najbolje ohraniti »Naš rod« in ga obogatiti za kako novo rubriko.

G. nadzornik RADO GRUM, ki je premočil zadevo tudi iz gospodarskega stališča izjavlja:

»Naš rod« izhaja že 5. leto in ima 21.000 naročnikov. Že to število naklade nam priča, kako je ta, lahko rečemo, najboljši mladinski list priljubljen med našo šolsko mladino, ki komaj čaka, da list zopet izide. Otroci ga bero z največjim veseljem in bi bilo z ozirom na njegovo veliko vrednost, ki jo pokazuje v naši mladinski literaturi, škoda, da bi se list umaknil na ljubo »Mlade Jugoslavije«. »Naš rod« bo dokazoval tudi poznejši generaciji o razvoju in višini današnje mladinske literature in bo polnil predale naših šolskih in drugih knjižnic. Nov list »Mlado Jugoslavijo« bodo otroci gotovo z zanimanjem prečitali, nato pa bo izginil, kakor izgine vsak drug enak tednik, dnevnik i. dr.

Zato sem mnenja, da sedanji mladinski list »Naš rod« na vsak način ostane, če pa bodo možnosti dane, naj izhaja poleg njega tudi »Mlada Jugoslavija«, popolnoma ločeno od »Našega roda«, a pod isto upravo, da bodo stroški izdavanja čim manjši.

»Mlada Jugoslavija« naj bi izhajala 2 do 3 krat na mesec, zaenkrat na 4 straneh v isti obliki, kakršna je poizkusna številka. Njena naklada je odvisna seveda od števila naročnikov in bi bilo gledati na to, da bo naročnina

čim nižja. Ako računamo n. pr. 3000 do 5000 naročnikov, si lahko ustvarimo približno kalkulacijo in začnemo s pripravami. Poudarjati pa moram, da živimo v težkih časih in bo izhajanje dveh mladinskih listov zaenkrat oslabo enega ali drugega.

G. ENGELBERT GANGL ustanovitelj in večletni urednik »Zvončka« piše:

Na stavljeno vprašanje je meni najtežje odgovoriti, ker me je osnovanje »Našega roda« naravnost prizadelo na časti in zavesti v polni meri izvrševanih dolžnosti.

Ubili ste »Zvonček« in v isti mah ustanovili »Naš rod«. Lastnik obema — ista organizacija. To dejstvo samo podčrtava neekonomičnost dejanja.

»Našega roda« torej ni rodila potreba, zato se mi zdi od vsega početka nepotreben.

»Zvonček« sem bil ustanovitelj in urednik trideset let. Če je mislil mladi učiteljski literarni svet — zlasti oni, ki je prišel med nas iz neodrešene domovine — da ne odgovorjam več uredniškim poslom mladinskega lista zaradi svoje okorelosti ali svojih zastarelih literarnih nazorov, bi bilo le možato in tovariško od njega, da mi to sporoči iz oči v oči, in jaz bi se takoj umaknil drage volje, kar sem itak storil sam po sebi, da predam uredništvo mlajšim in spretnejšim rokam, kar se je tudi zgodilo.

Tako pa se je pripetil edinstven primer v naši stanovski organizaciji, ki sem jo pomagal sam ustanavljati in ji je veljal za začetek osnutek pravil, ki sem ga izdelal jaz: da se iznebe urednika, so uničili list!

Druga razlaga bi bila možna in bi moja domnevo — meni v največjo uteho — do temelja ovrгла, ako bi se »Naš rod« kakorkoli vsebinsko ali vsaj oblikovno razlikoval od »Zvončka«. Toda ni se! Tudi formalno, po svoji tehniški strani, po rubrikah itd., je bil

kopija svojega starejšega osvojačenega tovariša, po vsebini pa se ni dvignil nad njega niti za las. Stokrat sem čul — ne da bi hotoma iskal informacij, da je po vsebini »Zvonček« boljši od svojega tekmeča.

No, in sedaj? Sedaj pravijo, da je tudi »Naš rod« preliteraren in ga je treba nadomestiti s časopisom, ki nalikuje običajnemu časopisu (dnevniku, tedniku). Dokaz — da »Našega roda« ni bilo treba.

Mladina brez »preliterarnega« lista pa ne more ostati. Polmesečnik, oblikovno in vsebinsko sličen dnevniku ali tedniku, ne more služiti vzgojnemu smotrom leposlovja, ker po svoji tendenci ne budi po sebi v mladini težnje po lepi knjiži. List po vzorcu »Mlade Jugoslavije« naj služi dnevnim potrebam, a za utišanje globlje duševne žeje mladih ljudi je to premalo — ne morda trenutno, temveč za poznejša leta, ko prihrumi resnično življenje nad človeka in se mu odkrivajo pogledi v skrivnosti širokega vesoljnega stvarstva. Starejši učitelji to dobro umevajo, mlajši naj se tega uče, koliko poedinci od njih še morda ne vedo, da kulturni človek ne more biti brez lepe knjige.

Vsi vzgojevalci pa tudi vedo, da ni enega ni drugega časopisa šolska mladina ne more koristno čitati brez pomoči učitelja v šoli ali staršev (starejših bratov, sester) doma. Vzgojenost poedincev hodi vedno do višjih potence duševnosti ob roki in duhovni premoči vzgojevalca. Brez tega je šola obrtovalnica, ki utegne dati obliko, a prepušča bitnostno bogotni prirodni rasti divje rože.

Razpravljanje o tem bi me privedlo predač, a bi bilo koristno, da tu mladi in stari prekrizamo meče v bleskovitih zamahih.

Mladi učitelji sami so torej dospeli do spoznanja, da jim »Naš rod« ne zadošča. Dobili so »Mlado Jugoslavijo« in naj jo imajo! Štirideset let je od tega, kar sva s pokojnim Karlom Widrom že govorila o takem listu,

Oblika in velikost časopisa pri čitanju v gosto zasadenih šolskih klopih, razmetana snov in različna debelina ter oblika črk, kar že vsled podobnosti z dnevnim časopisjem, sili k površnemu čitanju in še marsikaj drugega pa odbija tudi vzgojitelja.

Ideja bližnje življenja v šolskem čitju je vsekakor dobra in je ne moremo zametavati — prinešeno v obliki časopisa pa je ne moremo sprejeti. Mnogo boljše je revijalna oblika, ki pa lahko izhaja tudi večkrat na mesec. Zato je moje mnenje, da ostanemo pri »Našem rodu«, ki naj se še naprej razvija v tem pravcu, kakor se. Kratki članki in novice, kakor so na straneh 87 do 89, 120 do 122, 153 do 154 letošnjega letnika prinašajo dovoljno bližino življenja v šolo. Ako bi naš rod prinašal še več takih stvari v škodo beletristike, ter bi vsak mesec objavil še pregled najvažnejših dogodkov doma in po svetu, bi imeli v razredu snovi, zajete iz življenja, za ves mesec več ko dovolj.

Splošne vesti

— JUU sresko društvo v Litiji vabi tovarišice članice, da dostavijo v roke predsedniku tov. Jožetu Župančiču v Litijo na četrti polni naslednje podatke: 1. svoje ime in priimek (tudi deklinacija), 2. položajno skupino, 3. službeni kraj, 4. ime moža, 5. njegov poklic in plačilno skupino, 6. njegov službeni kraj, 7. izčrpnih družinskih podatkov in druge socialne razmere. — Dopis naj se dostavi v dvojniku.

—s Za prve razrede smo ponatisnili Ri-bičičevo knjigo »Mihec in Jakec«. S svojo slikopisno metodo ima knjiga čudovite uspehe. Vsi, ki so knjigo uporabljali, so polni hvale o njej. Delo je natrpano z nad 1000 slikami Maksima in O. Garparija. Da omogočimo nakup knjige tudi revnejšim učencem, smo znižali ceno kartoniranim izvodom od Din 12.— na Din 8.—, vendar le do preklica. Kasneje se bo prodajala knjiga po Din 10.—.

— Stalež šolstva in učiteljstva v dravski banovini izide v založbi Ban. založbe šol. knjig in učil v Ljubljani konec t. m. s podatki, ki so za vsako šolo važni in potrebni. Ker bo naklada »Stalež«, kakor doznavamo, razmeroma majhna in se zaradi vsebine zanimajo in naročajo »Stalež« tudi izvenšolske ustanove in tvrdke, priporočamo tov. upraviteljem in tudi tovarišem(-cam), da pravočasno naroče knjigo.

— 50-letnica »Kmetovalca«. Letos s 1. marcem je preteklo 50 let, odkar je izšla 1. številka tega najbolj ugodnega kmetijskega strokovnega glasila. Doba, ki jo je prehodil »Kmetovalec«, ni bila samo dolga, ampak tudi zelo težavna in polna največjih vplivov, ne samo na našega kmeta, temveč na ves naš narod. Pomisliti moramo, da je prišel »Kmetovalec« izhajati v dobi, ko se je moralo našega kmeta tako rekoč učiti brati in razmišljati o težavah njegovega gospodarstva. 50 dolgih let je »Kmetovalec« bil strokovni svetovalec in vodnik našemu kmetu, ne samo v strokovnih, marveč tudi v njegovih trgovskih in pravnih zadevah. Koliko praktičnih nasvetov iz vsakdanjega življenja je dal »Kmetovalec« v teku svoje dolge 50-letne dobe našemu kmetu, temu gospodarju, more presoditi oni, ki ima pregled čez to ogromno delo. Naše poljedelstvo, sadjarstvo in vrtnarstvo, travništvo in pasništvo, vinogradništvo in kletarstvo, živinoreja in mlekarstvo, konjereja in živinozdravstvo, gozdarstvo, čebelarstvo, gospodinjstvo in ostale pomožne panoge, vse to je našlo v današnjem jubilejnu vedno pravo mesto preduradnega in odločilnega pospeševanja. Nobeno teh panog našega kmetijskega gospodarstva ne bi bilo na tako visoki stopnji razvoja, kakor se danes nahaja, če bi ne bilo »Kmetovalca«. Kljub težkim razmeram, v katerih živi-

Mnenja sem, da bo večina tovarišev(ice) imela iste izkušnje z »Mlado Jugoslavijo«.

Izkušnje, ki jih opisuje tov. Vranc v svojem članku, se mi zde preveč idealizirane in se dajo uporabiti le za prvo, poizkusno številko. Vsled tega se mi njegov poizkus ne zdi pravilen in dovolj objektiv. Treba bi bilo časopis vzeti kot nekaj starega in v šoli že običajnega, ne pa kot novost!

Veliko težavo bi imeli tudi z uvajanjem novega lista v šolo. Neprimerno bolje, se mi zdi, bi bilo dobro vpeljati »Naš rod« med mladino in ga uvesti obvezno po vseh šolah. Tedaj bi se šele prav spoznala njegova velika uporabnost za življenjski pouk. Nekdo, ki v razredu nima splošno uveden »Naš rod«, sploh ne more iz lastne izkušnje govoriti o njegovi uporabnosti pri pouku. Ravno tako pa ne more objektivno govoriti o šolskem časniku.

Toliko od moje strani kot doprinos k razčiščenju vprašanja razrednega čtiva.

M. Zor

mo, moramo priznati, da je »Kmetovalec« ravno dandanes neobhodno potreben za vsakega, ki se zanima za napredek našega kmetijskega gospodarstva. Ta list prinaša poleg potrebnih aktualnih strokovnih člankov in spisov tudi navodila, nasvete in odgovore na vprašanja iz vsega področja kmetijstva. V novjšem času je tudi trgovsko-vnovčevalni pregled za najvažnejše kmetijske proizvode zelo skrbno obdelan, po katerem se naši kmetje s pridom ravnavajo. Trdi se lahko, da kmetjska domaćija, ki nima tega lista, marsikaj prepotrebne pogreša za izboljšanje in preureditev svojega gospodarstva. Jubilejna številka, ki je izšla na 56 straneh v lepi novi opremi, prinaša polno poučnega gradiva, a tudi zgodovinskega pregleda važnih dogodkov, ki so bili v zvezi v tej dolgi dobi z njim in kmetijsko družbo. Ker je naročnina na list samo 25 Din letnih, je očitno, da mora pripeljati za njegovo izdajanje precejšen del kmetijske družbe sama. Vsi prijatelji našega kmeta si bodo gotovo šteli nekako v dolžnost, da bodo »Kmetovalca« kljub težkim časom priporočali za njegovo večje razširjenje. Saj spada »Kmetovalec« kot naše najstarejše kmetjsko glasilu gotovo v vsako kmetjsko hišo.

GIBANJE PODMLADKA JADRANSKE STRAŽE V DRAVSKI BANOVINI.

Nikjer v državi se ni utrdil in razširil PJS tako kot s pomočjo poštvalnega našega učiteljstva v dravski banovini. Na več kot 600 šolah je organiziranih 65.000 mladih stražarjev obeh spolov in vseh kategorij šol: srednjih, strokovnih, meščanskih in osnovnih. Srednje in meščanske šole imajo vse PJS, pretežna večina strokovnih šol enako in tudi 2/3 osnovnih šol je že pod praporom v morje potopljenega buzdovana kraljeviča Marka. Prijavljajo pa se vedno še novi Podmladki in člani.

Sekcija PJS v Ljubljani vzdržuje s svojimi Podmladki stalno pismeno zvezo. Podmladki pridno naročajo društvene znake in legitimacije, ki jih imajo naši Podmladkarji v slovenskem jeziku. O. O. JS v Ljubljani je za Božič izdal 10.000 krasnih razglednic s sliko pokrovetelja JS Nj. Vse prestofonaslednika Petra kot mornarčka ob krmilu. Večino razglednic so razprodali Podmladki in O. O. je moral naročiti novo izdajo. Za Veliko noč bo izdal O. O. tudi krasne barvane razglednice Nj. Vel. kralja. Priporočamo jih brat-skim Podmladkom širom Jugoslavije. Tudi druge predmete, ki se prodajajo v korist JS so Podmladkarji in Podmladkarice ponekod pridno razpečevali. Sekcija deli iz zaloge O. O. Podmladkom brezplačno pomorsko literaturo,

takoj po prevratu smo napravili prvi poizkus s »Šolskimi listi«, ki pa so bili le zasilno sredstvo v najhujši potrebi.

Po vsem tem je moje mišljenje:

1. »Preliterarnim« potrebam naj bo v bodoče namenjen »Zvonček« iz zgoraj navedenih stvarnih razlogov in tudi zato, da se mu popravi krivica (Učitelj — moralna vzgoja).

2. »Mlada Jugoslavija« je potrebna in z ozirom na prvo številko simpatična in dobra. Nje uredništvo mora biti poverjeno absolutno zanesljivim rokam učitelja v učni praksi — učitelja na terenu, ki ga vodi v njegovem delu nekompromisna nacionalna šolska in državljanska miselnost.

Predsednik sekcije Jugoslovenskega učiteljskega združenja za dravsko banovino g. IVAN DIMNIK se je o novem listu izrazil sledeče:

Brez dvoma bi moral biti šolski list naš ideal, ki bi izpopolnjeval naše čitanke ter tako vezal pouk z življenjem. Z eno številko ni mogoče pokazati v polni meri te naloge, da bi prepričali o potrebi lista one, ki v šoli še niso občutili tega. Ti bi morali nekaj dni posetiti razrede onih učiteljev, ki z vso skrbnostjo, vestnostjo in požrtvovalnostjo zbirajo slike in opise primerne otroški duši iz vsakdanjega življenja in jih pritrjujejo v razredu na časopisno desko, ki je učencem najljubše razvedrilo in najboljša življenjska šola. Na tej deski se vidi »Mlada Jugoslavija« v vsej svoji pestrosti. Otroci žive z njo, učitelji pa so njeni najgorečnejši idejni poborniki.

Krivo ko delati šolskim čitankam, ako bi mislili, naj jih šolski časopis nadomesti. Kar je najboljše in stalne vrednosti v njem, bo moralo itak pozneje priti v čitanko, ki bodo s tem oživljale in ne zastarele. Trajne zaklade naroda, pa bo mladina morala črpati iz čitank.

razposlala je vsem šolam himno JS, da jo bo prepevala vsa slovenska mladina in na kongresu JS leta 1935. mogočno manifestirala za naše morje.

Glavna naloga, ki sta si jo zadala ljubljanski in mariborski O. O. JS je, da čim prej zgradi ob Jadranu mladinski dom za revne, potrebne in delovne Podmladkarje. V ta namen je banovinska eksekutiva JS ustanovila posebni socialni fond, kamor se stekajo dohodki od razprodanih društvenih izdaj. Prodajajte jih, Podmladki, s tem boste koristili predvsem sebi! V kratkem dobe vsi Podmladki društvene koleke v razpečevanje. Pridno na delo, da bo dom prej resnica! Tudi šolske potreščine, mineralna voda Rog. Slatine in nekateri gospodinjiski predmeti se prodajajo v korist soc. fondu. Zaveden Podmladkar zahteva vedno le te! Rogaška Slatina nam je že izročila 20.000 Din za socialni fond. Dne 15. aprila priredi O. O. JS v Ljubljani v namene soc. sklada veliko javno tombolo. Ljubljanski in okoliški Podmladkarji in Podmladkarice pridno prodajajo tombolske tablice. Glavni dobitok je 5000 Din v gotovini. Dobitkov je pa preko 300. Podmladki dobe 10% od razprodanih tablic za svoje izlete. Tudi mariborski O. O. JS priredi v iti namen s svojimi Podmladki javno tombolo.

V dravski banovini so odstopili naši mladinski listi »Naš rod«, »Omladin«, »Razor«, »Vrtec« in »Zvonček« del svojega prostora pokretu PJS in priobčajo članke o našem morju in pomorstvu kot tudi druge društvene omlase. Sekcija PJS se jim za njihovo naklonjenost najlepše zahvaljuje! Podmladkarji in Podmladkarice, naročajte se pridno na imenovane liste, saj so pisani za Vas in delujejo v Vaše dobro! Dopisujte pa pridno tudi v oficijelno glasilu »Podmladak Jadranske straže«, ki izhaja v Splitu in ki naj bi bili naročeni nanj vsi Podmladki!

Naše vrste rastejo in se večajo in to nam je v bodrilo, da nadaljujemo s svojim domoljubnim delom, dokler ne bo slednji slovenski učenec in dijak, možki in ženska, v našem kolu.

Tedaj pa ne bomo na vrhuncu poti, tedaj se bo naše delo šele pričelo!

Čuvajmo naše morje!

NBI! Gorenji članek je poslala Sekcija PJS v vse naše mladinske revije. »Učit. tov.« ga prinaša v informacijo učiteljstva, ki naj takoj ukrene vse potrebno zaradi izletov.

† ŠOSTARIČU ALEŠU!

(4. III. 1934.)

Odhajamo in prihajamo, mi potniki, a »dneva ne pove nobena prat'ka«.

Zopet je odšel iz naših vrst mož, pionir vzgoje in prosvete. Potnik nemirnega duha je zdaj našel svoj toliko zaželjeni mir, ki ga je iskal širom jugoslovenskih krajev, v Beli Krajini, v Slovenski Gradščanski in še mnogih krajih najsevernejšega dela naše domovine. Našel ga je v svežih gozdovih prekmurske Goricianske, katerih prvi pomladni dihi mu je za vedno zaprl oči.

Kdor ga je poznal in obiskal, mu je rad pripovedoval o svoji rodni, šegavi strigovščini zgodbe svojih težko doživljenih dni. Če je dovedla koga iz naših vrst pot sem gori do najsevernejšega tromejnika, ga je lahko videl pred šolo, simpatičnega, zgodaj osivelega starčka.

Čuval je obmejno šolo v Trdkovi eno desetletje, čuval je tromejnik in tri tih vase nas zamešljene Goricianske. — Zdal ga ni več. Počiva med ljudmi, ki jim je bil tako dolgo čuvar. Oni mu bodo čuvali tihi grob. Naj mu bo zemljica lahka!

— Vse cenjene čitatelje opozarjamo na današnji inserat »Knjižnih zbirke« Tiskovne zadruge. Zlasti priporočamo knjigo Františka Langerja »Pes druge čete«, ki sodi med sto zlatih knjig, ki imajo na Češkem največji uspeh.

treba izmisli se eno zraven, sta ostali obe zaniž.

Konkretno:

Ljubljanski »Naš rod« in njegov tržaški predhodnik »Novi rod« sta ustvarila po vojni novo vsebinsko in oblikovno tradicijo v naši mladinski književnosti. Rodila sta se iz stvarne potrebe, gojila ju je pa ljubezen urednikov in sotrudnikov, zato sta zrasla in se razmahnila do tako lepega viška.

Poizkus z »Mlado Jugoslavijo«, kakor se nam predstavlja v eksperimentativni številki, pomeni prelom s to tradicijo (ki je tradicija v dobrem pomenu besede) in padec navzdol. Če bi danes imeli eksistenčne možnosti za dva lista takšne vrste, bi dejal, naj zaradi ljubih ambicij ali česar koli izhaja poleg mesečnika še štirinajstnevnik. Kakor hitro pa se postavi na alternativno stališče, je potrebna drugačna odločitev.

Evo zakaj: »Mlada Jugoslavija« ne predstavlja novega tipa mladinskega lista ne vsebinsko, še manj oblikovno. Poizkusna številka prica, da je ta reč zamišljena le kot nekakšen pospremi odmev aktualnih dogodkov v mladinski izdaji. Kaj res drvi čas tako strahotno hitro mimo nas, da mesečnik z vsebinskimi, oblikovnimi in grafičnimi prilastki, kakor je »Naš rod«, ne more zajeti tega napredka? Mislim, da je to zelo varljiva sodba, če je sploh sodba.

Ne morda takoj, toda postopoma, prav gotovo pa v svoji zadnji konsekvenci bi list tipa, kakor ga prinaša poizkusna številka »Mlade Jugoslavije« omenil poplitenje in požurnost mladih mladih slovtva. Kot poklicni častnik se zavedam, kaj to pomeni. Napredek, kolikor ga je, ne zastari v enem mesecu prav nič, vsakih štirinajst dni pa se tudi ne porajajo vekovite ideje. Senzacija za mladino niso potrebne, kakor tudi ne plaža, kakršna se dan današnji bohoto po vseh brazdah naše leposlovne njive.

Osebnе zadeve

—i Napredovali so v VII. skupino: Mer-vič Bogomila iz Koprivnice, Požar Vaclav iz Adlešičev, Peternel Ludvik iz Dolge vasi, Pertl Marija iz Negove, Bratkovič Anton iz St. Janža, Bele Denise iz Gorij, Premk Irena iz Igavasi, Mrak Jože iz Mengša, Vokač Ivan iz Zg. Polskave, Jelenec Božidara iz Boh. Sred. vasi, Jarc Vera iz Strekljevca, Cestnik Berta iz Maribora, Zajec Franciška iz Creš-njice, Jazbar Štefanija iz Boh. Sred. vasi, Inkret Alfonz iz Senkovturna, Vidmar Olga od Sv. Jedrti. — V VIII. skupino: Jesih Ivana iz Topolščice, Paternoster Marija iz Hrast-nika, Kete Antonija od Sv. Lenarta, Čič Albin iz Ivancev, Pajek Josipina od Sv. Lovren-ca, Kušar Katarina iz Mošenj, Vrsk Valerija iz Birčne vasi, Tavželj Josip iz Ormoža.

Učiteljski pravnik

ZAKON O IZPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O TAKSAH.

POBIRANJE NOVIH TAKS.

(Služb. list 28. febr. 1934. Kos 17/150.)

V »Službenih novinah« z dne 27. febr. so objavljene sedaj tudi izpremembe in dopolnitve k taksnemu in pristojbinskemu pravilniku. Iz tega novega pravilnika navajamo, naslednje najvažnejše določbe:

Taksa na račune

Po novem besedilu tarifne številke 34, se plača takso 0,50 odnosno 1 Din na račune, note, poročila in slična pisma, ki jih trgovci in obrtniki izdajo drug drugemu ali pa tretjim osebam o terjatvah in dobavah, ki izvirajo iz njihovega posla, ne glede na to, ali se potrjuje izplačilo ali ne, odnosno če so jih izdajatelji podpisali ali ne, nadalje na račune za oddane sobe in za potrošnje v hotelih, restavracijah, kavarnah, gostilnah in lokalih, kjer se troši jed in pičala, kakor tudi na obračune denarnih zavodov in delniških družb o poslovanju z blagom in na obračune denarnih zavodov o eskontiranju menic in zadolžnic. Taksa v višini 0,50 Din se plača na račune v znesku od 20 do 100 Din, za vse račune preko 100 Din pa znaša taksa 1 Din.

Izdajanje takih računov, not, poročil in sličnih pisem o terjatvah dobavah in potroških je za vsakega obvezno, če znaša vsota najmanj 20 Din, odnosno če sploh ni navedena vsota. Kdor ne plača te takse, se kaznuje s 50 kratnim zneskom neplačane takse. Računi med glavnim obratom in podružnico niso podvrženi tej taksi in tudi ne poročila, da je menica eskontirana. Taksa na račune, note, poročila in slična pisma, kakor tudi na obračune denarnih zavodov se plača z uporabo monopoliziranih taksnih obrazcev. Ti monopolizirani računi, note in ostali obrazci bodo izdani v blokih po 25 in 50 komadov in bo treba poleg takse plačati tudi stroške za izdelavo teh računov.

V primeru, da je nekomu zaradi notranje ureditve njegovega obrata potrebno, da te obrazce izda v več primerih ali v posebni obliki, bo lahko sam naročil in nabavil potrebne bloke takih obrazcev, vendar bo moral pred uporabo vsakega bloka predložiti tak blok za radi taksiranja davčni upravi, ki bo na vsak originalni list računa odnosno note in obrazca vtisnila takso 0,50 odnosno 1 Din.

Takso na tej tarifni številki je treba plačati tudi na knjižice, v katere trgovci in obrtniki vpisujejo posameznim osebam blago, ki so ga odpremili odnosno izdali. Taksa na tako knjižico znaša letno 5 Din. Pričakovati je, da se bo uporaba takih nabavljanih knjižic razširila in povečala, zlasti v primerih, kjer stranka redno kupuje v eni in isti trgovini in bi bilo sicer treba za vsak nakup preko 20 Din

Mesečna revija ima vsebinsko, oblikovno in grafično vzgojno vrednost, ki se kaže v estetskem vplivu na otroke. Te vzgoje ne kaže zanemarjati. Štirinajstnevnik bi po izkušnjah, ki jih kažejo konkretni primeri v našem tisku, ne pomenil nobene obogatitve mladinskega slovtva. Zato pravim: Čuvajmo »Naš rod« in ne tvegajmo eksperimentov z »Mlado Jugoslavijo«, da ne omajamo podlage za dober mladinski list, ki ima sposobne sotrudnike, 21.000 naročnikov in je po številu bravcev gotovo še bolj aktiven kakor po svojem naročniškem kadru.

G. FRANCE VODNIK, urednik »Doma in sveta« piše:

Namera, da bi se mesečnik »Naš rod« nadomestil z mladinskim časopisom po vzorcu »Mlade Jugoslavije«, je po mojem mnenju ponesrečena. Takša sprememba bi ne bila napredek, marveč občutno nazadovanje. Očitek, češ, da je »Naš rod« preveč literaren — pri tem važno vprašanje: ali je to očitek mladine, kateri je mesečnik namenjen, ali koga drugega? — nikakor ni zadostno opravičilo za takšno spremembo, zlasti ko se more ta, rečimo enostranost odpraviti s tem, da se uvedejo nove rubrike. Časopis pa je bil za mladino, kateri je »Naš rod« namenjen, velika škoda. Dočim »Naš rod« vzgaja v nji čut za trajne kulturne vrednote, posebno zmisel za lepo knjigo, med katere moramo šteti tudi revije, bi časopis po vzorcu »Mlade Jugoslavije« v tem ozirom nujno vplival nanjo poplитуjoče že s svojo obliko, a tudi z vsebino, ki bi se v tako zamišljenem okviru nujno vse preveč približala žurnalizmu. Danes, ko zunanja civilizacija ruši duhovne osnovne kulture in dnevna žurnalistika ubija čut za tvorno delo, pač ni priporočljivo, da že mladino navajamo k površnosti in senzacijam, namesto da bi jo vodili z deli duha ter jo tako vzgajali za pravo kulturo. (Anketa se nadaljuje.)